

Røff gatekunst i Barcelona

Skriften på veggen

Barcelona handler ikke bare om bystrand, gamle kirker og La Rambla. Bli med på graffititur gjennom byens røffeste gater i den trendy bydelen El Raval.

Tekst og foto: MICHELINA MONACI GARCES

Organisasjonen Murs Lliures (frie vegger på katalansk) skaffer tillatelser fra myndighetene til å male graffiti. I Parc de les tres Xemeneies har de satt opp flere utendørsvegger av denne typen.

Graffiti-ordbok

Gatekunst (street art) – Ulike former for ikke-kommersiell kunst utført på gata, i det offentlige rom. Utnytter ofte omgivelsene som en del av kunstverket. For eksempel graffiti, fortaustegninger, klistremerker og plakater. Kommuniserer til et større publikum med fokus på bilder i stedet for tekst.

Urban kunst – Gatekunst som stilles ut i gallerier kalles ofte for «urban kunst». Kan også referere til selve stilen som er inspirert av byer og byliv.

Graffiti – Tekster eller tegninger som males, sprayes eller risses inn på offentlige steder.

Tag – Kun enkle bokstaver. Kommunikasjon mellom gjenger som er uforståelig for folk utenfor miljøet. Blir som regel oppfattet som hæverk.

Throw-up eller bombing – En større og mer avansert tag, for eksempel med flere farger og kantlegging av bokstaver.

Piece – Slang for «masterpiece». Tekst kombineres med figurer og flere farger. Stor og forseggjort, kan dekke hele veggen.

Stensil/sjablong – Mer fokus på bilder enn tekst. Artisten skjærer ut former i stive materialer som tre, papp eller metall og sprayer farge gjennom hullet.

En mann styrter gjennom El Ravals smale gater med hodet gjemt under hetta og en nystjålet lommebok i hånda. Klesvasken blar litt ekstra på balkongene og løsbikkja på jakt etter gatekjøkkenrester kvepper til. Det uler i sirener. I løpet av de neste ti minuttene har to prustende politimenn, tre politimotorsyklar og to politibiler passert oss. Den ene hånda sjekker nervøst lommene mens den andre holder godt rundt kameraveska. Alt er fortsatt på plass.

Graffitiguiden vår, Mike, gjentar at vi må passe godt på verdisakene.

– De vet akkurat hva de skal se etter: Folk som er uoppmerksomme, har lommeboka i baklomma eller smarttelefonen i hånda.

Mike har tatt med seg laidback-stilen fra California. Han møter oss med rødretete flanellskjorte, Converse-sko, halvlangt hår i hestehale og solbriller som blir værende på lenge etter at sola har sluttet å blende. Nå skal han guide oss gjennom Barcelonas upolerte kroker, til grenselandet mellom kunst og hæverk, der veggene roper om frihet, opprør, motstand og romantikk.

Vi starter ved MACBA (Museu d'Art Contemporani de Barcelona), museet for samtidskunst. MACBA er symbolsk på flere måter. Det er en blank designerbygning i en bydel der gatene er litt mer sotete, der boligprisene er lavere, klærne retro og tapasen er byttet ut med rullekabb. Selv palmetrærne rundt plazaene ser mer rufsete ut her. De henger liksom mer med bladene, noen grønne, noen vissenbrune, ikke like struttende stolte som palmene ved La Rambla.

– Jeg liker at folk får bruke plassen som de vil, sier Mike og nikker mot skaterne som svinger brettene sine langs trappa mellom flørtende par og hvilende museumsbesøkende.

Åpningen av MACBA og kultursenteret CCCB (Centre de Cultura Contemporània) på nittitallet var starten på et delvis vellykket oppgraderingsprosjekt. El Raval var tidligere mest kjent for prostitusjon, dop og kriminalitet. I dag er bydelen et fargesprakende sammensurium av hippe barer, vintagebutikker, turister, innvandrere og frekke lommetyver. Og murveggene snakker sitt eget språk. Fete snirklete bokstaver, humoristiske dyretegninger, barneøyne, dødningskaller, indianerkvinner og kjen-disportretter. Hva betyr det egentlig?

– Det kan være alt fra politiske budskap til artistenes romanser. Jenta over garasjedøra, for eksempel, sier Mike og peker på et blått og gult kvinneansikt med et Mona Lisa-aktig smil.

– Kunstneren savnet sin kanadiske kjæreste så mye at han malte ansiktet hennes over hele byen. Jeg vet det er sant, for jeg møtte dem begge på en av rundene mine.

Da Franco døde i 1975 strømmet opprørsk ungdom til gatene. Bevæpnet med spraybokser krevde de byen tilbake fra et diktatur som undertrykte den katalanske kulturen. Popkulturen på åttitallet og MTVs hiphop-videoer fra New York drev graffitien mot sin gullalder i starten av det nye millenniet. Barcelona, med milde kvelder og ditto restriksjoner, lokket gateartister fra hele Europa.

Så kom den store turistbølgen. Politikerne ønsket seg flere overklasseturister og begynte å fjerne graffitien. I 2004 innførte de forbud mot all spraying og maling på offentlige flater og bøter på inntil 3000 euro.

– Det er det samme som Giuliani og Bloomberg gjorde i New York. Fjern graffitien fra gatene, og folk tror de er trygge, sukker Mike.

Popikoner har sin naturlige plass i bybildet. Her Amy Winehouse.

Fasadene i El Ravals trange smug og bakgater er slitne, men dekket av fargerike motiver.

«Graffiti er en livskraft som forteller innbyggerne at byen er levende. En by uten graffiti er som en eng uten blomster.»

Professor Greg Niemeyer

Vår amerikanske guide er håpløs med sprayboksen selv, men meget kunnskapsrik om graffitistiler, historie og hvem som dater hvem i miljøet.

– Folk vil alltid legge merke til store, fargerike ting i gatebildet. Graffitimalerne vil sette sitt eget preg på byen, og gi oss noe annet å se på enn reklameplakater og politiske kampanjer.

Kunst eller hærverk? Grensene flyter. For noen er bokstavtagging hærverk, mens veggmalier er kunst. Andre kaller det en velkommen fargeklatt på et forfallent fabrikklokale, men hærverk på døra til familiebedriften. Uansett hva man mener kommer gatekunstnerne smygende når mørket faller på og arbeidsdagen er over. Mange butikkeiere velger derfor å sponse en god graffitimaler med materialer, slik at han kan lage et passende motiv på skoddene i stedet for å få det tilfeldig tagget ned.

Det har begynt å mørkne da vi passerer et gatekjøkken i en smal sidegate. Eieren holder på å stenge for kvelden, og lukten av fritert fett blander seg med bensinosen fra en hvinende scooter. Over gatekjøkkenluka kjemper et pastellfarget, utenomjordisk kvinneansikt om oppmerksomheten med to dødningskaller, en tikkende bombe og fire neonfargede brusbokser med bokstavene «L», «O», «V», «E».

Vi stopper ved portrettet av en jente i tiårsalderen. Mike kaster sigarettneipen og fisker raskt opp en ny fra innerlomma, mens han forteller at portrettet er resultatet av nok en gateromanse.

– Dette er datteren til to av byens mest profilerte graffitikunstnere, tegnet av faren. Ifølge ryktene er hun allerede på gata og sprayer, og visstnok dyktigere enn begge foreldrene.

Base Elements skiller seg fra byens øvrige kunstgallerier. Det ligger nesten helt i enden av en krokete, eldgammel gate i labyrinth kjent

I Parc de les tres Xemeneies arrangeres gatefestivalen Graffiti Jam i juli, der Barcelonas mest kjente graffitiartister, skatere og dj-er deltar.

Flere kjente graffiti-byer

Berlin: Byens unge kunstnere og bohemer sørger for en sterk graffiti-kultur.

New York: Graffitiens vugge, særlig Bronx og Brooklyn.

São Paulo: Har mange store, heldekkende veggmalerier som ofte er resultat av et samarbeid mellom flere artister.

Bristol: Ifølge ryktene hjembyen til Banksy, en av verdens mest kjente og myteomspunne graffiti-kunstnere.

Melbourne: Fører en liberal politikk med flere lovlige graffiti-vegger. Blander inspirasjon fra aborigner-kulturen med moderne, vestlige stiler.

Butikkskoddene er eiernes ansvar og får stå i fred for graffiti-politiet. Motivet passer gjerne til forretningen. Her fra Mingus Bar i det gotiske kvarteret, en populær tapasbar blant de lokale.

Andy Warhol – slik han kanskje ser ut i dag?

som det gotiske kvarteret. De ruglete murveggene er dekket av urban kunst på lerret og plakater, og i underetasjen står graffitimalte tallerkener og keramikk-krukker.

Eieren Robert Burt forteller at de mest kjente artistene selger trykk for flere tusen euro per stykk.

– Vi har flere kunder som samler, mange er faktisk i 60-70-årene. Men selv om artistene gjør det bra, fortsetter mange å male på gata. De vil ikke miste essensen i det de gjør, sier han.

Burt lar artistene bruke underetasjen som atelier når de vil male uten å kikke seg over skulderen. Et av de få andre stedene du kan se lovlig graffiti er i Parc de les tres Xemeneies.

Her kan malerne uttrykke seg med myndighetenes tillatelse på flere frittstående vegger. Men i motsetning til i galleriet får motivene bare stå i fred en kort stund, kanskje så lite som en uke, før veggen vaskes ren igjen for neste artist.

Og ifølge Mike er det akkurat slik det skal være.

– Graffiti er gatekunst, den tilhører gatene. Den er ikke ment å vare evig.

PS. Barcelona Street Style Tour arrangerer graffititurer til fots og med sykkel. Turene til fots er gratis, men du oppfordres til å gi tips. Om de da er helt gratis, kan diskuteres. Vi opplevde innsamlingen som svært diskret, så hvor mye du gir er helt valgfritt.

Det er ingen forhåndsreservasjoner på turene til fots. Størrelsen på gruppa varierer, og du kan risikere å være den eneste som møter opp.

Sjekk ut barcelonastreetstyletour.com.

